

УДК 349.6;631.95

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНО БЕЗПЕЧНОГО СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В УКРАЇНІ

Курепін В. М., старший викладач
Миколаївський національний аграрний університет

У процесі взаємодії з природою людство постійно вирішувало першочергове завдання життєзабезпечення – виробництва продуктів харчування, що є єдиним джерелом отримання людиною внутрішньої енергії. Тому не випадково однією з найдавніших галузей сільськогосподарського виробництва є землеробство. Україна здавна виділялася як потужний виробник сільськогосподарської продукції, маючи значні переваги в територіальному поділі праці завдяки сприятливим ґрунтово-кліматичним умовам, найкращим у світі чорноземам, багатому землеробському досвіду та виробничим навикам населення, вигідному економіко-географічному розташуванню щодо ринків збуту та рекомпенсації ринків праці.

Сільськогосподарське виробництво країні ґрунтується на створенні штучних агроєкосистем з метою одержання якомога більшої кількості і кращої якості потрібної суспільству продукції. Натомість, діяльність людини в агроєкосистемі спрямована на підтримання певного вигідного для неї стану, який може забезпечити високу продуктивність посівів сільськогосподарських культур, що є провідною метою їх функціонування.

Штучні агроєкосистеми порівняно з природними комплексами відрізняються спрощеною структурою, вони нестійкі, не здатні до саморегуляції, тому не можуть існувати без підтримки та управління ззовні. Для ефективного і тривалого функціонування застосовують заходи збереження біологічного колообігу: способи обробітку ґрунту, внесення мінеральних та органічних добрив, різні типи сівозмін.

Як свідчать дослідження вітчизняних науковців агропромислового виробництва, протягом тривалого часу в Україні запроваджувалися лише традиційні, індустріальні методи ведення сільського господарства, які дозволили інтенсифікувати процеси і досягти значного зростання обсягів виробництва сільськогосподарської продукції. Ці методи супроводжувалися незбалансованим, орієнтованим переважно на виробництво продукції (без урахування екологічної безпеки) розвитком, з екстенсивним ресурсовикористанням, що не дозволяє досягти компромісу між зростанням виробництва і навантаженням на довкілля. Така ситуація привела до зростаючої екологічної загрози внаслідок антропогенного тиску на довкілля за рахунок хімізації сільського господарства, яка порушує саморегуляцію в живій природі, послаблює захисні сили рослин, тварин і людини.

Вітчизняні агровиробники шляхом нераціонального застосування мінеральних та хімічних засобів при виробництві сільськогосподарської продукції шкодять земельним ресурсам. Причиною цього є те, що

сільськогосподарські виробники нехтують шкодою, завданою екології, дбаючи лише про власну вигоду. Фермерські господарства, орієнтуючись на збільшення прибутку, вирощують культури, на які існує попит, проте нехтують принципами підтримки біорізноманіття. Крім того, деградація земельних угідь унаслідок антропогенного впливу завдає значних збитків та є тягарем для економіки підприємств і країни загалом.

Ведення органічного землеробства базується на застосуванні мінімального обробітку ґрунту та відмови від отрутохімікатів і мінеральних добрив. Такий підхід відновлює баланс поживних речовин у ґрунті, нормалізує роботу живих організмів, збільшує вміст гумусу і, як результат, – підвищує урожайність сільськогосподарських культур.

Пріоритетним напрямом сучасного розвитку вітчизняного аграрного сектору за умов інтеграції України до європейського економічного простору має бути цілеспрямований перехід на модель екологізбалансованого розвитку, що спиратиметься на досягнення економічних, соціальних та екологічних ефектів. Це зумовлює необхідність досягнення стратегічних напрямів діяльності, які мають бути спрямовані на радикальне вдосконалення методів і способів аграрного виробництва.

Пріоритетними напрямами у забезпеченні екологічної безпеки агроєкосистем є:

- збереження та відновлення природних екосистем, необхідних для формування сприятливого середовища й ведення сільськогосподарської діяльності;
- виявлення негативних факторів у сфері забезпечення екологічної безпеки з метою пом'якшення їх впливу;
- збереження біорізноманіття в природних екосистемах для розширення можливостей їх використання в різних напрямках господарської діяльності людини;
- збалансоване використання, відновлення й охорона природних ресурсів та їх потенціалу в аграрній галузі.

Екологічна безпека сільськогосподарського виробництва це такий стан агроєкосистем при якому забезпечуються сприятливі умови життєдіяльності людини; можливості формування та розвитку системи збалансованого землекористування для забезпечення суспільних благ споживачів.

Основними заходами на шляху забезпечення екологізації виробництва мають бути:

- розробка методологічної та методичної бази щодо оцінки рівня екологічної безпеки процесу виробництва сільськогосподарської продукції;
- удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення системи управління екологічною безпекою суб'єктів господарювання;
- формування планів подальшого розвитку системи сільськогосподарського землекористування на рівні аграрних формувань.

В результаті реалізації вище зазначених заходів мають будуть отримані екологічні ефекти: зменшення негативного впливу на навколишнє природне

середовище через екологізацію сільськогосподарського землекористування, збереження й відтворення агроландшафтів.

Отже, під час вибору стратегічних пріоритетів екологізації в аграрному секторі економіки потрібно враховувати рівень екологічної безпеки всіх суб'єктів господарювання. Адже саме сучасний стан екологічної безпеки в аграрному секторі дає можливість сформулювати цільові орієнтири в системі розвитку екобезпечного виробництва.

УДК 378.1:504.3

ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ ЯК ПРОВІДНИЙ НАПРЯМОК ВИХОВАННЯ МОЛОДІ У СУЧАСНІЙ ВИЩІЙ ШКОЛІ УКРАЇНИ

Гирля Л. М., канд. хім. наук, доцент
Миколаївський національний аграрний університет

Виховна робота у вищих навчальних закладах України складається з багатьох напрямів. Одним з них є екологічне виховання молоді. Питання екологічної освіти та виховання – одне з найважливіших питань на сучасному етапі ліквідації екологічної кризи, від вирішення якого залежить значною мірою оздоровлення соціально-економічного стану держави, відтворення природно-ресурсного потенціалу України.

В аграрних ВНЗ саме система екологічного виховання має допомогти майбутнім працівникам сільськогосподарського виробництва зрозуміти логіку природи, зв'язок законів її розвитку, узгодження свого існування, своїх соціальних і виробничих потреб з цими законами, зрозуміти, що у природі існують заборони, порушувати які людина не має права, якщо хоче вижити.

Метою представленої роботи є узагальнення теоретичних відомостей з питань екологічного виховання молоді на основі наукових джерел.

Екологічне виховання представляє собою процес систематичного та цілеспрямованого впливу на духовний і фізичний розвиток особистості з метою формування еколого-гуманістичного світогляду, підготовки до виробничої, громадської та культурної діяльності.

Екологічне виховання та інформування населення, екологічна підготовка кадрів названі в документах на Всесвітньому Самміті в Йоганнесбурзі одним із важливих і необхідних засобів здійснення переходу до сталого розвитку у ХХІ столітті всіх країн світу. Екологічне виховання, крім екологічних знань, охоплює широкий спектр найрізноманітніших людських якостей і характеристик, певний світогляд і світосприйняття, моральні, правові, екологічні, соціальні принципи та норми. Тому воно не мислиться окремо від естетичної, моральної, правової освіти та виховання.

Невід'ємним атрибутом екологічного виховання є практична діяльність